

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΔΑΚΗ*

Αναδιψώντας το χθες (140)

Ένα γέλιο θα του θάψει τον παρανοϊό (V): ανθολογία ιστορικού ρεθεμνιώτικου χιούμορ

Πατρέ, κάμε μου da και την άλλη τη δουλειά! (Κοκονάς Ν, «Αθιβολές και αναστορήματα», 206-207). ...Διαβόγητη υστώσο όλων των εποχών στο Αμάρι, υπήρξεν η Ουρανία, η γυναίκα ενός καλοκαρδού ανθρώπου, του Κωστή Διαμαντάκη, που ακουόγονταν «προέδραϊνα» λόγω ιδιότητας του συζύγου από το Άνω Μέρο, πιο κάτω από το Γερακάρι.

Αυτή δεν είχε στο Θεό της, που λένε. Στην κατοχή το σπίτι τους φιλοξενούσε συχνά σύμμαχους φυγάδες. Τότε οργιάζε! Ένα βράδυ πήγαν δυο Εγγλέζοι... Ο ένας... ασυρματιστής... γνώριζε κάπως τη γλώσσα μας, πράγμα που δεν γνώριζε η προέδραϊνα. Μετά που διειπήσανε, ο ασυρματιστής ζήτησε να πλαγιώσει κάπου, επειδή, όπως είπε, ήταν άρρωστος. Του λέει η Ουρανία:

- Κακό δεν έχεις, κοπέλι μου, άλλο πράμα θες εσύ κακορίζικο.

Και κατονόμασεν η Ουρανία το «πράμα» που εγώ δεν μπορώ τώρα να το κάνω, μια που 'ναι ακατονόμαστο. Ο ασυρματιστής κατάλαβε αλλά έκανε πως δεν κατάλαβε, το επανέλαβεν η Ουρανία. Ο άλλος Εγγλέζος ρώτησε αργότερα τον Ραλφ... τι σημαίνει η ...μη κατονομαζόμενη λέξη. Του απάντησε «φαγητό» κι έληξε εκεί το θέμα, για κείνο όμως το βράδυ.

Επειδή την επομένη έφυγεν ο άλλος Εγγλέζος, που με άλλη παρέα φυγάδων συμπατριω-

τών του, πήγαν στον Άι Γιάννη, το απέναντι χωριό, χτύπησαν σ' ένα σπίτι, τους ρώτησαν τι θέλουν για λόγους προφύλαξης, μια που 'ξεραν καλά τι θέλαν. Ο γνωστός μας Εγγλέζος είπε τι θέλουμε, αναφέροντας τη μη κατονομαζόμενη

λέξη, εννοώντας ο φουκαράς... φαγητό! Μόνο το υψηλό αίσθημα ευθύνης και πατριωτισμού του σπιτονοικοκύρη, έσωσε την κατάσταση! Συνθισμένη ευχή κατά την Κατοχή ήταν το «καλή νίκη». Η Ουρανία, πάντα αδιόρθωτη χω-

ραταζού... επωφελήθηκε πάραυτα και απαντούσε στην ανωτέρω πρόθεση που της έκαναν οι Εγγλέζοι περαστικοί, κατά τη διάρκεια της κρασποσίας:

- Στον κύλο μας ένα καζίκι!

Κάποιοι από τους περαστικούς ξένους φιλοξενούμενους πίστεψαν πως η ανωτέρω έκφραση της Ουρανίας δεν ήταν άλλο παρά ευγενική απόκριση στην πατριωτική ευχή. Όταν λοιπόν κατά τις περιηγήσεις τους στην ύπαιθρο, μέχρι να βρεθεί μέσον φυγής τους στη Μέση Ανατολή τους ευχόταν οι συνδαιτυμένους ή αμφιτρονές τους «καλή νίκη», έπαιρναν ως απαντητική ευχή «στον κύλο μας ένα καζίκι», με τις αναπτήρες παρεξηγήσεις και τις ακολουθούσες διευκρινίσεις. Ένα αθώο και καλοπροαίρετο χωρατό μπορούσε να έχει απρόβλεπτες και οδυνηρές συνέπειες!

Τα χρόνια πέρασαν, ο πόλεμος τελείωσε, ο γράφω [N. Κοκονάς] είχε κλινική στο Ρέθυμνο. Κουβάρησαν κάποτε την Ουρανία, που 'πυεν από τη σκάλα, με κατάγματα πλευρών. Την επέδεσαν ο μακαρίτης γιατρός Ανδρέας Αθανασίου, κι αφού απόκαμε τη δουλειά του, του λέει:

- Γιατρέ, κοπέλι μου, να 'χεις την ευχή μου, κάμε μου εδά και την άλλη δουλειά, με μεγάλη σοβαρότητα!

Κόκαλο ο γιατρός! Δεν είχα προνοήσει να τον προειδοποιήσω!

Όλους, μωρέ, θα τσι σκοτώσεις; (Σμπώκος Γεώργιος, «Μια φορά ένας Ανωγειανός», 37). Ένας βοσκός Ανωγειανός πήγε στον κινηματογράφο κρατώντας τη μαγκούρα του. Επροβαλλόταν ένα επεισοδιακό έργο, κατά το οποίο το «παλικάρι» σκότωνε έναν έναν τους αντιπάλους του. Στο τέλος εστάθηκε στα χέρια και με τον τελευταίο τον αντίπαλο. Ο Ανωγειανός νόμισε πως ήταν πραγματικότητα και, αφού σηκώθηκε από το κάθισμά του, εσφεντούριζε (πέταξε) τη βέργα του προς την κατεύθυνση της οθόνης, φωνάζοντας οργισμένος:

- Γαμώ τη μπ... σου, κερατά, όλους μωρέ θα τσι σκοτώσεις;

Εμένα δεν υπογράφει ο γιος μου! (Γιάννης Κασωτάκης, «Αργυρούπολη. Το χωριό μου, χωριό της Κρήτης», 212-213). Από την Αργυρούπολη πήγαιναν στο Ρέθυμνο πολλοί μαθητές. Τα καλοκαίρια δεν είχαν διέξοδο και πείραζαν καμιά φορά τους ηλικιωμένους, πάντα διακριτικά, αλλά πολλοί και από τους ηλικιωμένους επιδίωκαν την παρέα και πειραγμένα.

Θα ήταν 1952-53 που η UNRA (οργανισμός βοήθειας από την Αμερική) μοίραζε σιτάρι (μανιτόμπα) και ρούχα στα χωριά σαν βοήθεια μετά την Γερμανική Κατοχή. Την ίδια χρονιά είχε έρθει στο Ρέθυμνο ένα τσίρκο και οι αφίσες εί-

χαν φθάσει και στο χωριό που διαφήμιζαν τα άγρια θηρία, λιοντάρια, τίγρεις, βόες, ελέφαντες κ.λπ. Το τσίρκο όμως ζητούσε και άγρια και γέρικα γαϊδουράκια για τροφή των θηρίων. Κάποιος νεαρός έριξε την ιδέα: «Δεν κάνουμε πλάκα να πούμε ότι ζητούν και γέρους ανθρώπους για τα θηρία». Οι άλλοι βρήκαν την ιδέα καλή και κάθονταν και κάνουν μια αίτηση: Προς: την Εταιρεία Τσίρκου «Companiy» Ρεθύμνου «Παρακαλούμε όπως αποστείλετε στο χωριό μας Αργυρούπολη το εκκαθαριστικό τσίρκο σας, ίνα μας απαλλάξει από τα ράκη των υπερηλικών οϊτινες και την μανιτόμπα (σιτάρι) αδικως κατανάλωσαν». Αργυρού-

πολη την... Οι αιτούντες: τα τέκνα.

Μετά διέδωσαν στο χωριό ότι τους γέρους άνδρες και γυναίκες πρέπει να τους πάνε στα θηρία, αφού δεν προσφέρουν τίποτα. Τ' άκουσαν μερικοί ηλικιωμένοι, ήξεραν ότι είναι φάρσα, αλλά το έλεγαν στους άλλους, δέθεν σοβαρά, άλλοι έλεγαν: «εμένα δεν υπογράφει ο γιος μου, αλλά και να υπογράψει δεν με νοιάζει, γέρος είμαι δεν βαριέσαι, ο δικός σου τι έκανε; Μην τον αφήσεις». Άλλος γελούσε, αλλά τοϊμπύσε και κανέναν και το μετέφερε και στο σπίτι του, στη γυναίκα του. Το και το λένε για τους γέρους. Γινόταν μια ευρεία συζήτηση, μεταξύ σοβαρού και αστείου, που έφερε

αναστάτωση στην κοινωνία του χωριού. Άλλος το πίστευε, άλλος όχι. Όποιος έβριχε, του έλεγαν οι άλλοι: «άντε, για τα θηρία μόνο κάνεις». Όποιος κρατούσε κατσούνα: «άντε, για τα θηρία σε βλέπω». Μερικές γυναίκες το έβεταν θέμα στα παιδιά τους: «Δεν πιστεύω να υπογράψεις και συ για να μας δώσεις στα θηρία».

Όπως είναι φυσικό, έφερε αναστάτωση και δεν έλειψαν και τα τσακώματα μεταξύ γονέων και παιδιών, αλλά και μεταξύ ηλικιωμένων. Η ηρμεία επανήλθε με την επέμβαση της χωροφυλακής, που ανακοίνωσε στους νεαρούς να σταματήσουν τις φάρσες.

Καλημέρα σας, κύριε Πενθερουδάκη! (Κ. Μαμαλάκη, «Σαν επίλογος. Από τις μεγάλες ώρες του Ρεθύμνου», σκέχια 16^η). Όλος φινέτσα, Ευρωπαίος στην εμφάνιση, ο Θεμιστοκλής Πενθερουδάκης... Γενικός Διευθυντής Τ.Τ.Τ. και ύστερα της «Τηλεφωνικής»... Όταν ήταν ο Πενθερουδάκης Διευθυντής του Ταχυδρομείου Χανίων, πριν 50 σχεδόν χρόνια [1910], είχαν ένα υπάλληλο, ικανό και μορφομένο, ονόματι Φανδριδη, αλλά με το ελάττωμα, όπως θα δούμε, να έχει αδυναμία στο «ωραίο φύλο».

Κομπλιμέντα «με τη σέσουλα» συνδύεσαν τις υπηρεσιακές, κατά τις ώρες των συναλλαγών, εξυπηρετήσεις του, που αφορούσαν το «κοινό» το γυναικείο. Δεν ξέφυγε από τα όρια του διακριτικού φλερτ. Πολιτισμένος, σκόρπιζε τα πνευματώδη και εύστοχα κομπλιμέντα του, στις ωραίες βέβαια γυναίκες, -πράγμα που ποιας γυναίκας η ενστικτώδης φιλερέσκια δεν το επιθυμεί κατά βάθος-, με τρόπο έξυπνο και αβρό.

Κοντολογής ο φίλος ήταν ένας φυσιολογικός άνδρας. Δεν είχε δε και τον περιορισμό των κοινωνικών νόμων, αφού ήταν ανύπαντρος, και οι ερωτοτροπίες του ήταν ευπρεπείς και συγκρατημένες. Ο Πενθερουδάκης όμως, πουριτανός, εί-

χαν αυστηρές αρχές και άλλες αντιλήψεις πάνω σ' αυτό το ζήτημα. Σεμνότυφη ήταν τότε και η κοινωνία, άλλη εποχή, σφιγμένα επιφανειακά τα λουριά του έρωτα....

Ένα πρωί ο Πενθερουδάκης καλεί στο γραφείο του τον Φανδριδη και του λέει:

- Μου φαίνεται, κύριε Φανδριδη, ότι καθυστερείστε τας γυναίκες. Θα σας παρακα-

λέσω του λοιπού να παύσετε να «χάσκετε» όταν αντικρίζετε θηλυκό.

- Μα τι λέτε, κύριε διευθυντά; ψέλλισε κατακόκκινος ο δανδής υπάλληλος. Έχω

αγωγή, είμαι άνθρωπος κοινωνικός, γνωρίζω πώς να φερθώ, κατέχω το «σαβουάρ βιβέρ»...

- Δεν τα παρατάτε αυτά, κύριε, του βάλε τις φωνές ο προϊστάμενος. Και τον προειδοποίησε σε πολύ αυστηρό ύφος κουνώντας και το δάκτυλο απειλητικά:

- Προσέξτε μη μου δώσετε αφορμή του λοιπού να σας παρατηρήσω.

Ο Φανδριδης το φυσούσε και δεν κρύνε. Έχασε κάθε διάθεση ακόμα και για φλερτ. Μα να του φερθεί έτσι ο προϊστάμενος; Για ποιον τον πέρασε; Το έφερε βαρέως λοιπόν. Από τη μια στιγμή στην άλλη δεν είχε καμιά σχέση με τον παλιό εαυτό του. Ξαφνικά έγινε ψυχρός και αγέλαστος, απότομος μέχρι αγένειας και πολύ τυπικός στην εξυπηρέτηση και των δύο φύλων. Και πάλι όμως δεν ηρεμούσε. «Περίλυπη μέχρι θανάτου» ήταν η ψυχή του. Ο Πενθερουδάκης ξαφνιάστηκε από τη νέα αυτή συμπεριφορά του υπαλλήλου του. Δεν περίμενε αυτή την αλλαγή που αφαιρούσε όμως γόητρο από την υπηρεσία. Τι στο καλό έκανε αυτός ο άνθρωπος; Έπρεπε να φτάσει στην άλλη άκρη; Μέση οδός δεν υπήρχε για να συμπεριφερθεί ανάλογα; Όταν πια το πράγμα παρατραβούσε σε βάρος της υπηρεσίας, κάλεσε ξανά τον Φανδριδη στο γραφείο του.

- Κύριε Φανδριδη του είπε επιτιμητικά, μετά λύπης μου παρατήρησα ότι δεν επιδεικνύετε την δέουσαν προθυμία κατά την εξυπηρέτησήν του κοινού.

- Κύριε Διευθυντά, απλούστατα, έπαυσα να «χάσκω», πέταξε τη λέξη με ιδιαίτερη πίκρα, ο υπάλληλος, γιατί αυτή τον είχε «τσούξει» περισσότερο. Η υπερβολική ευθιξία του δεν επέτρεπε να ξεπεράσει το γεγονός. Με την λέξη αυτή αισθανόταν να έχουν μειωθεί στο έπακρον και η αξιοπρέπεια και ο εγωισμός του.

Έκπληκτος έμεινε να τον κοιτάζει ο προϊστάμενος.

- Κύριε Φανδριδη, του φώναξε στο τέλος. Είστε αγενέστατος. Πηγαίνετε.

- Ε, δεν τρώγωσαι μπλιό Πενθερουδάκη, έδω από τα δόντια ο άλλος, πριν εξαφανιστεί.

Ο προϊστάμενος τον κοιτούσε να φεύγει με το ύφος υποψηφίου θύματος εγκυφαλικού. Είχε ακούσει καλώς; Σε ποιον νόμιζε ότι μιλούσε ο αναιδέστατος υπάλληλος; Μόλις συνήλθε από το σοκ, δεν έχασε καιρό.

Την επομένη ο Φανδριδης πληροφορήθηκε ότι τιμωρείται με πρόστιμον δέκα δραχμών(!) για ανάρμοστο συμπεριφοράν. Δέκα δραχμιά δε «τω καιρώ εκείνω» ήταν ποσό σοβαρό.

Ο Φανδριδης ήταν «του θανατά». Μίσος άβυσσο άρχισε να τρέφει κατά του διευθυντή του (ο οποίος, σημειωτέον, ασκούσε πάντα φιλοπαλληλική πολιτική, παράστανε σε κάθε δίκαιο αίτημα του υπάλληλο, όταν δε διοικούσε την «Τηλεφωνική» είχε εξίσωση τις αποδοχές του προσωπικού της με τις αποδοχές του προσωπικού της Τραπέζης της Ελλάδος.

Μοναδική λοιπόν σκέψη του Φανδριδη, ήταν να βρει τρόπο να εκδικηθή τον Πενθερουδάκη. Αλλά τρόπο που να μη «μπλέξει». Δηλαδή η πράξη του αυτή της εκδίκησης να μη μπορέ να επισύρει ούτε κρώσεις διοικητικές, ούτε να «εμπίπει στα πλαίσια του ποινικού νόμου». Πρωτότυπος ήταν ο τρόπος της εκδίκησης. Αποφάσισε να απονέμει με συχνότητα εκνευριστική τιμές στον προϊστάμενό του, δια επανειλημμένων χαιρετισμών και υποβολών του σεβασμού του. Η απονομή αυτών των τιμών θα γινόταν τόσο συχνά, με ευκαιρίες που θα δημιουργούσε επιτήδες ο Φανδριδης, ώστε να εκνευρισθεί και τελικά να γίνει έξω φρενών ο Πενθερουδάκης. Μόλις ερχότανε το πρωί στο γραφείο ο Πενθερουδάκης, ο Φανδριδης πεταγότανε σαν ελατήριο και φώναζε:

- Καλή μέρα σας κύριε Διευθυντά.

Το μεσημέρι που έφτανε ο διευθυντής του τού ευχότανε «καλήν όρεξιν». Μόλις δε απομακρυνότανε λίγα βήματα από το γραφείο, ο Φανδριδης έφραγε δρομιαίως από την πίσω πόρτα, έκανε κύκλο και έπεφτε φάτσα με τον προϊστάμενό του, υποκλινόταν βαθεία και του ευχότανε ξανά «Καλήν όρεξιν».

Στον περίπατο τα βράδια (εικόνα), τον αναζητούσε, περνούσε ξυστά πλάι του και του απηύθυνε την

πρώτη «καλησπέρα». Τον προσπερνούσε γρήγορα για να τον προφτάσει επιστρέφοντας και για να του «τραβήξει» τη δεύτερη «καλησπέρα».

- Χάσου από μπρος μου βρε! Το βιολί συνεχίζονταν και ο Πενθερουδάκης μη μπορώντας να επιτύχει μετάθεση του Φανδριδη, γιατί είχε προστάτη ισχυρό πολιτικό παράγοντα, έλεγε τον πόνο του σ' ένα φίλο του: - Τι θα γίνει, θα με κάνει να βγω έξω από τα ρούχα μου αυτός ο άτιμος, θα με βάλει φυλακή, γιατί δεν αντέχω άλλο και θα χειροδικήσω. - Κάμε του μια μήνυση και θα μαζεωθεί. - Μα θα ευσταθήσει η μήνυση; Εξ' άλλου θα γίνει και νότος.

* Ο Χάρης Στρατιάδακης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας, strharis@yahoo.gr, 2831055031

Προτάσεις ανάγνωσης

Διαβάστε τα ίδια τα βιβλία και έντυπα από τα οποία πήραμε τα παραπάνω χιουμοριστικά αποσπάσματα. Το πρώτο είναι το βιβλίο του Νίκου Κοκονά «Αθιβολές και αναστορήματα», που κυκλοφόρησε το 1996. Το δεύτερο είναι το βιβλίο του Γεωργίου Σμπώκου «Μια φορά ένας Ανωγειανός», που κυκλοφόρησε το 2013. Το τρίτο είναι το βιβλίο του Γιάννη Κασωτάκη «Αργυρούπολη. Το χωριό μου, χωριό της Κρήτης», που κυκλοφόρησε το 2006. Και το τέταρτο είναι παρμένο από τη σειρά άρθρων του Κώστα Μαμαλάκη στην Κρητική Επιθεώρηση του 1966 «Σαν επίλογος. Από τις μεγάλες ώρες του Ρεθύμνου». Είναι η 16^η κατά σειρά συνέχεια. Καλή ανάγνωση!